

Strategia
2030

Instytut Rozwoju

OPRACOWANIE STRATEGII ROZWOJU OBSZARU METROPOLITALNEGO DO 2030 ROKU

Rozwój zasobów ludzkich OM

Konrad Czapiewski * Rafał Wiśniewski
Marcin Stępnia * Piotr Siłka

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

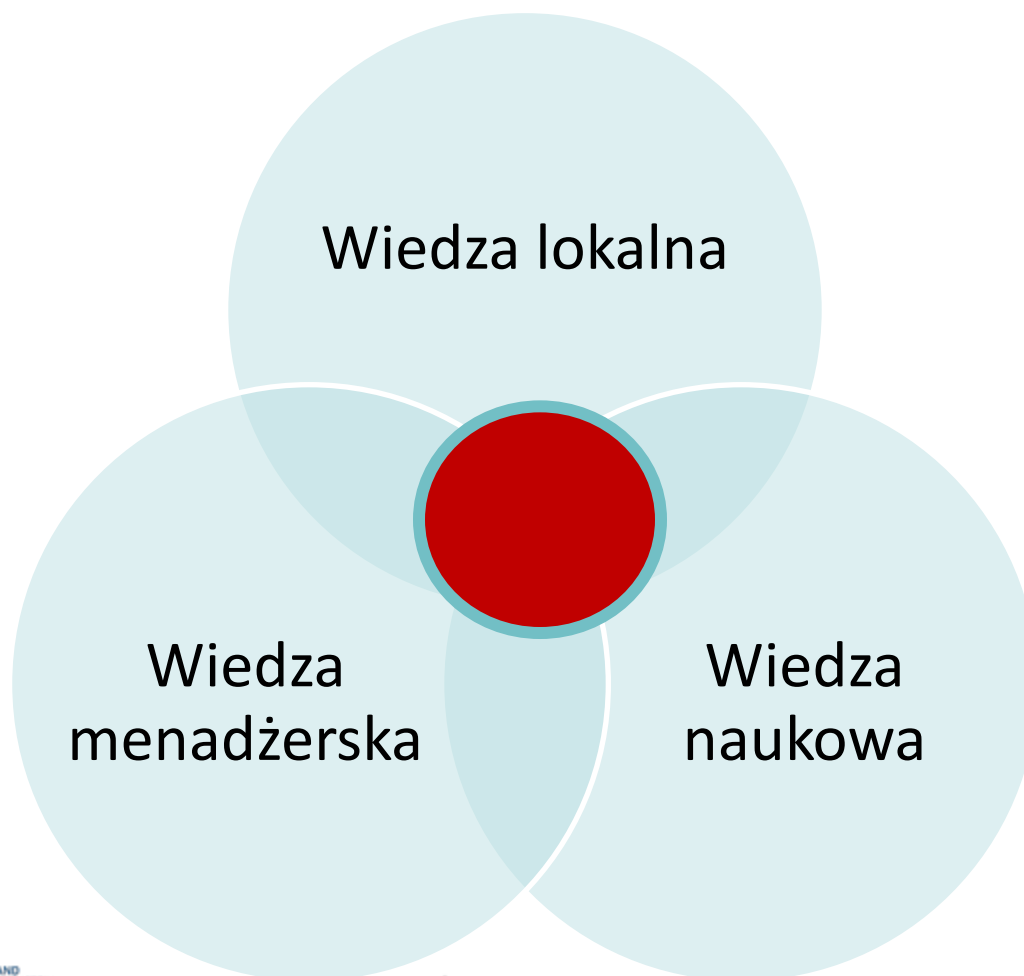
Plan

- Wstęp
- Dostępność do edukacji i rynków pracy
- Kapitał ludzki
- Jakość i dopasowanie edukacji w kontekście metropolitalnego rynku pracy
- Bezrobocie
- Metropolitalny rynek pracy
- Benchmarking
- SWOT parametryczny
- Rekomendacje

Trzy rodzaje wiedzy

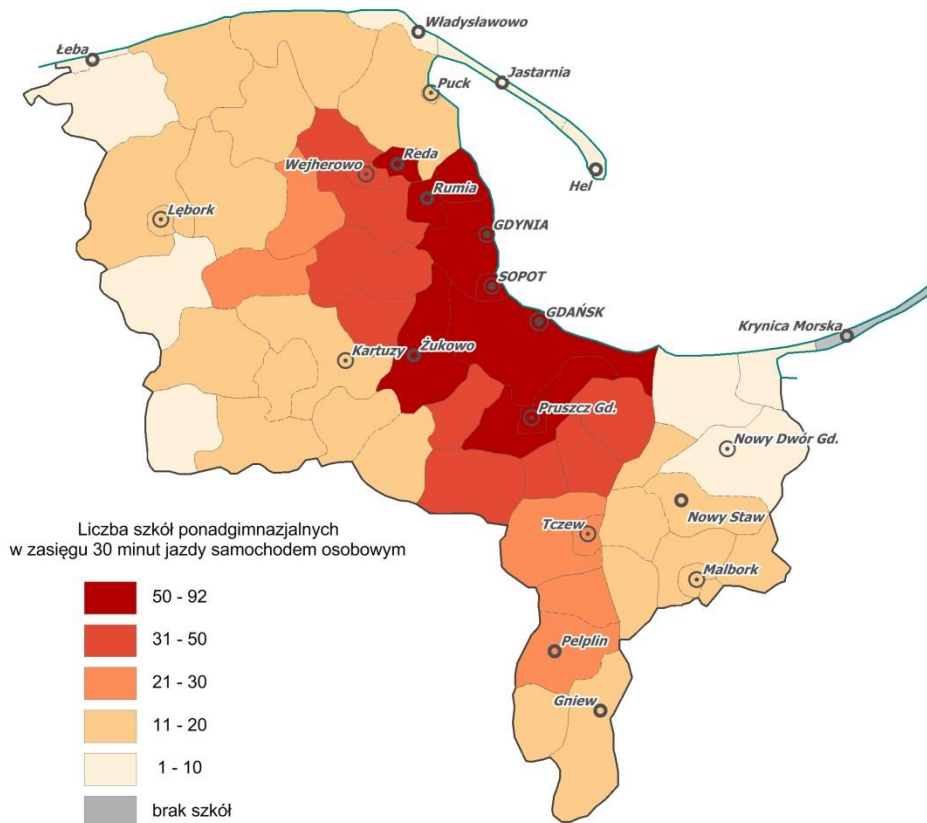
Wstęp

- Współcześnie jednymi z najważniejszych potencjałów endogenicznych, odgrywających dużą rolę w rozwoju lokalnym i regionalnym, są: wiedza, umiejętności, kompetencje, wykształcenie.
- OM jest regionem silnie spolaryzowanym. Obszar dynamicznie rozwijający się, oferujący najwięcej możliwości z zakresu edukacji (w kategoriach ilościowych i jakościowych), obejmuje Trójmiasto. Nigdzie w regionie (a nawet w sąsiednich województwach) nie ma takich możliwości zdobycia, poszerzenia i wykorzystania wiedzy i umiejętności.
- Potrzeba kreowania nowych funkcji dla większości obszarów, będących w stagnacji gospodarczej, nie jest możliwa bez poprawienia funkcjonowania całego systemu „*edukacja → zasoby wiedzy → konwersja wiedzy w zasoby ekonomiczne*”.

Dostępność przestrzenna do edukacji – szkolnictwo ponadgimnazjalne

Liczba szkół ponadgimnazjalnych w zasięgu 30 minut jazdy sam. osob.

Dostępność przestrzenna do edukacji – przedszkola

Analiza podażowo–popytowa: uwzględnienie miejsc zamieszkania grupy wiekowej 3-5 lat (poziom gminny) z rozmieszczeniem przedszkoli (zgeokodowane z dokładnością do adresu).

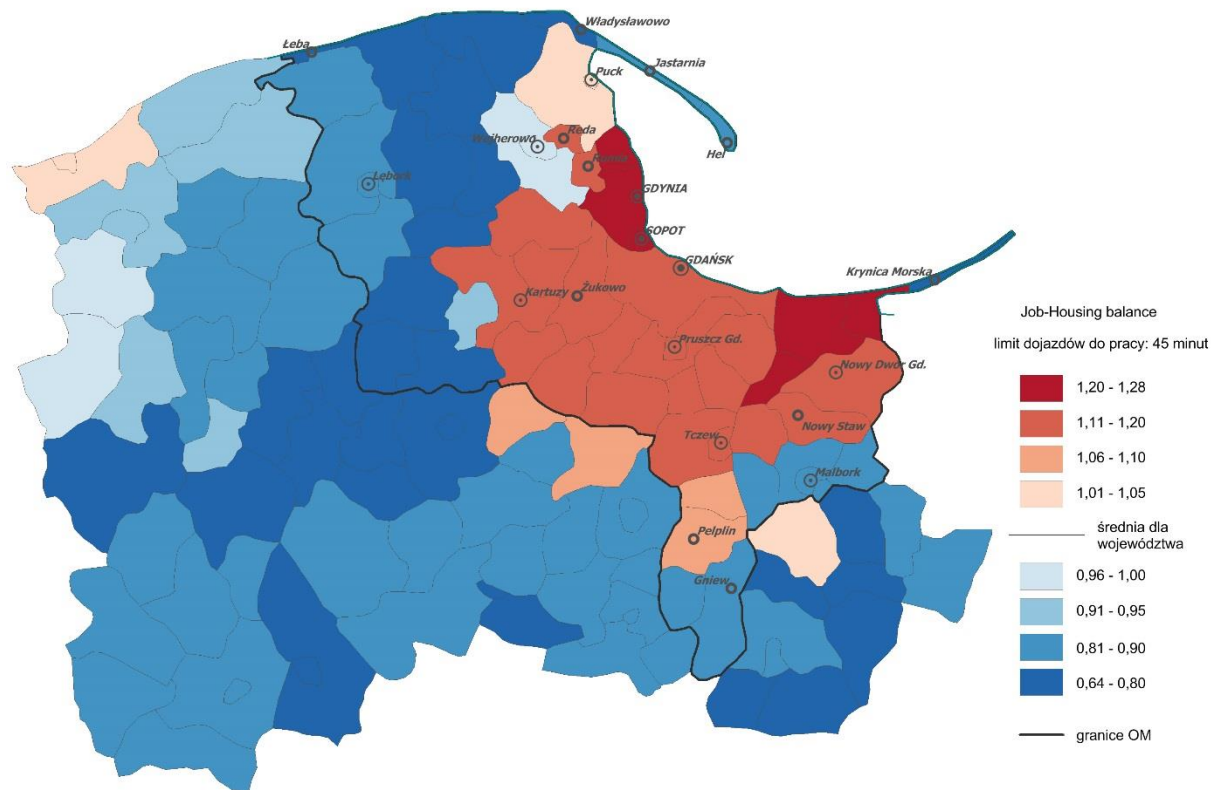
Analiza dwu-etapowa:

- 1) Dla każdego przedszkola wyznaczenie izochrony 30 minutowej, zliczenie liczby dzieci mieszkającej w tym promieniu i obliczeniu indywidualnego wskaźnika liczba miejsc w przedszkolu / liczba dzieci;
- 2) dla każdego miejsca zamieszkania (gmina) wyznaczenie izochrony 30 minutowej i zsumowania wskaźników obliczonych w pkt. 1 wszystkich przedszkoli znajdujących się w obrębie izochrony.

Dostępność przestrzenna rynków pracy

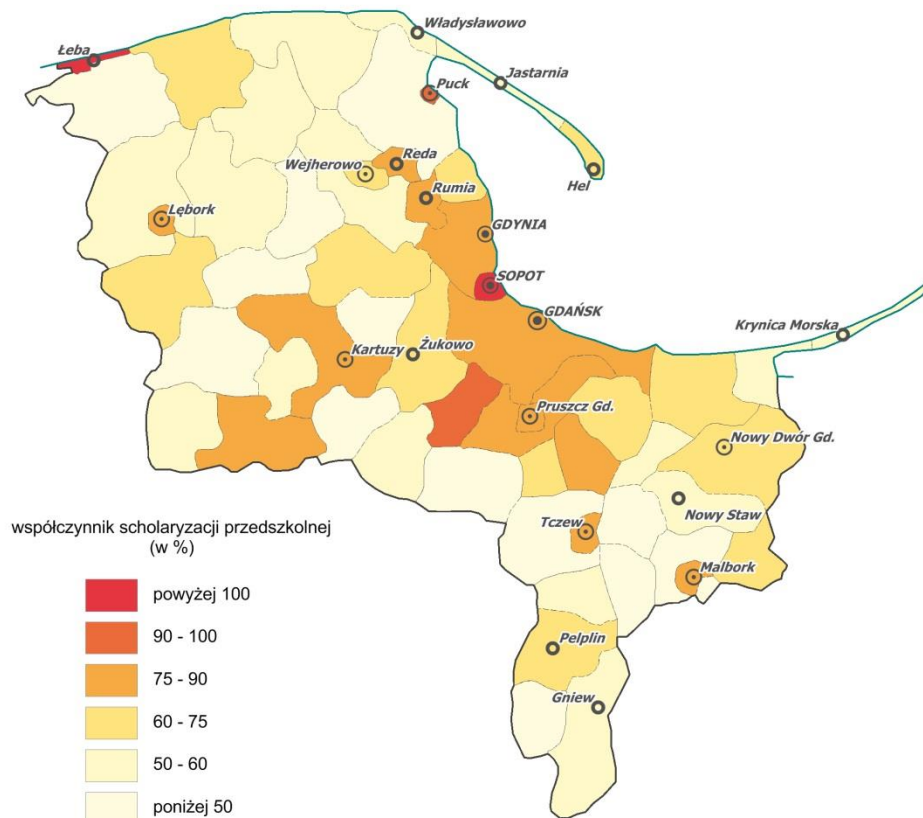

Job-Housing balance

Kapitał ludzki – kreacja i migracje

Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym, 2013

Kapitał ludzki – kreacja i migracje

Tabela 1. Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat uczęszczających do przedszkoli (%), 2004-2012

Jednostka terytorialna	2004	2006	2008	2010	2012
Polska	38	45	53	63	70
woj. pomorskie	33	38	45	57	66
Wrocławski Obszar <u>Metropolit.</u>	45	52	60	66	74
Trójmiejski Obszar <u>Metropolit.</u>	35	41	47	59	69
Rdzeń OM (Trójmiasto)	50	55	61	69	77
Strefa podmiejska Rdzenia	26	33	41	56	69
Pozostałe obszary TOM	25	29	35	49	60

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 2. Odsetek placówek niepublicznych w ogólnej liczbie przedszkoli (%), 2004-2012

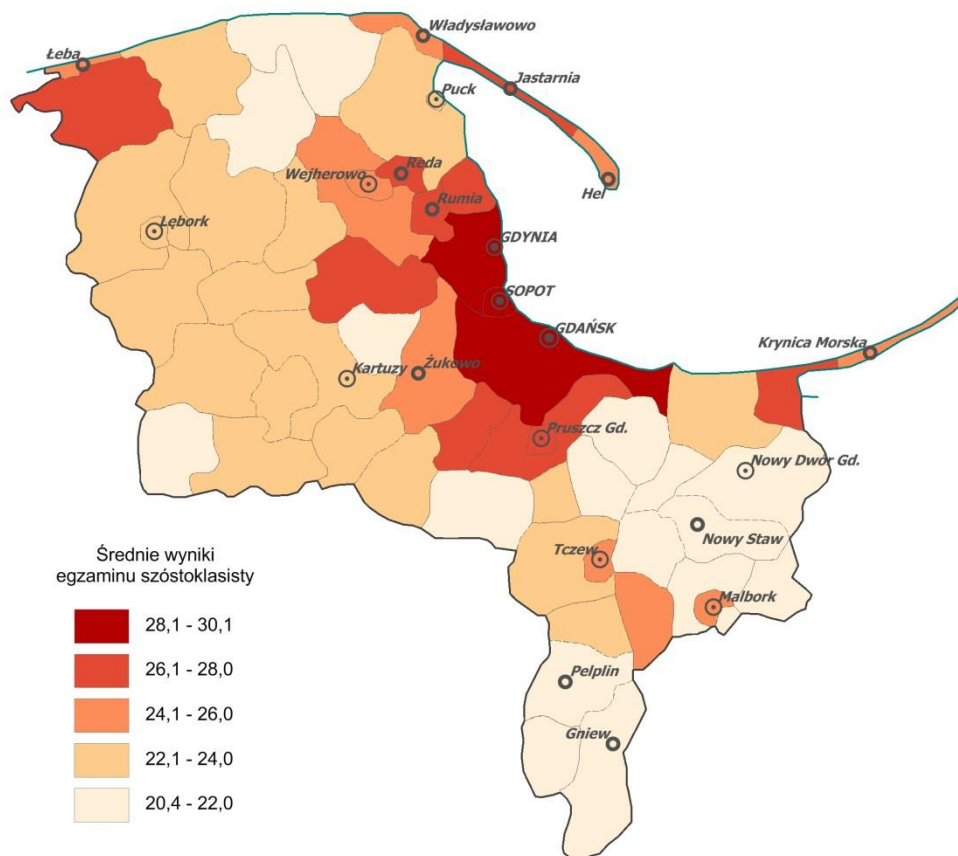
Jednostka terytorialna	2004	2006	2008	2010	2012
Polska	13	15	18	24	31
woj. pomorskie	23	26	34	41	50
Wrocławski Obszar <u>Metropolit.</u>	12	14	17	22	32
Trójmiejski Obszar <u>Metropolit.</u>	27	32	39	46	55
Rdzeń OM (Trójmiasto)	14	20	31	34	46
Strefa podmiejska Rdzenia	39	47	59	74	78
Pozostałe obszary TOM	42	41	41	46	51

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym oraz odsetek placówek niepublicznych w ogólnej liczbie przedszkoli

Kapitał ludzki – kreacja i migracje

Średnie wyniki egzaminu szóstoklasisty, 2014

Kapitał ludzki – kreacja i migracje

Prognozowane trendy zagadnień edukacyjnych do 2030 roku wskazują na dalszą polaryzację obszaru OM w tym zakresie. Obszary, na których już dotychczas odnotowywane są wysokie wartości cech edukacyjnych (np. poziom wykształcenia), w prognozowanej perspektywie czasowej osiągną jeszcze większą dynamikę wzrostową w porównaniu do sytuacji przeciętnej w regionie. Oznacza to dalsze powiększanie ich zasobów oraz przewag konkurencyjnych.

Struktura wykształcenia mieszkańców (udział mieszkańców z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie osób w wieku powyżej 13 lat, %) 2011-2020-2030 w różnych typach przestrzennych

Jednostka terytorialna	2011	2020	2030
Polska	17,0	21,1	23,7
woj. pomorskie	17,6	21,1	23,2
Wrocławski Obszar Metropolit.	22,7	27,2	29,9
Trójmiejski Obszar Metropolit.	20,4	24,4	26,7
Rdzeń OM (Trójmiasto)	27,3	32,1	35,2
Obszar uzupełniający OM	13,4	16,7	18,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

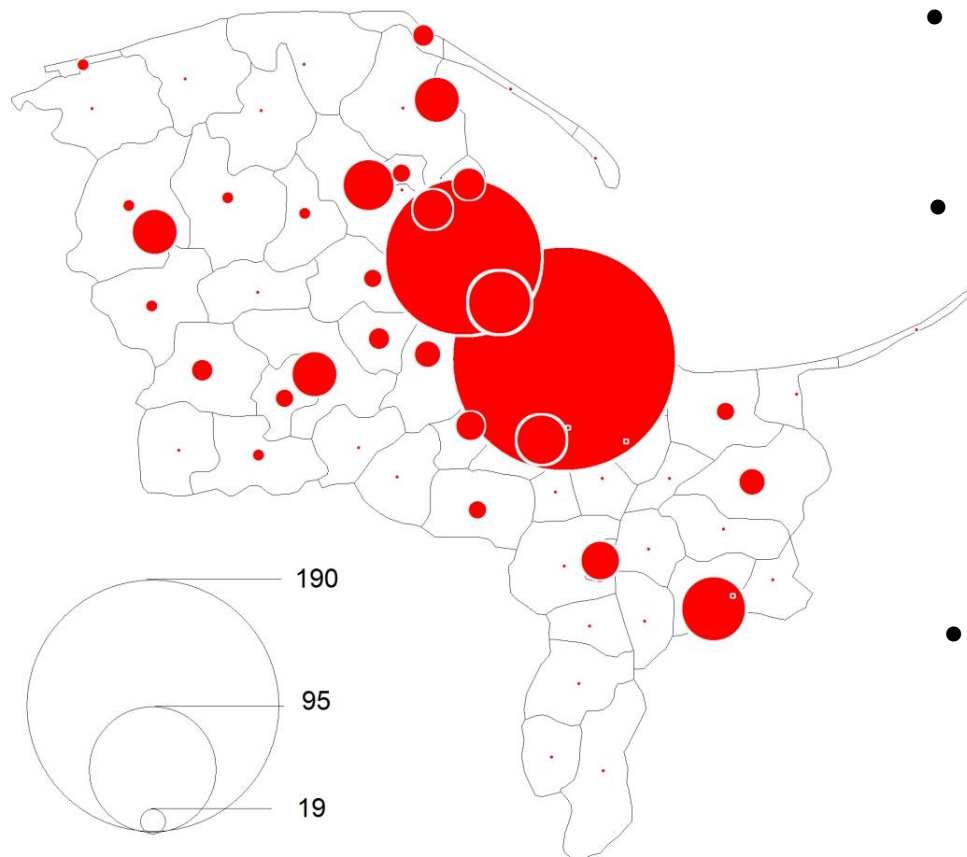

Jakość i dopasowanie edukacji w kontekście metropolitalnego rynku pracy - studenci

- Poza formalnym wykształceniem coraz większą rolę przykłada się do kwestii kompetencji pracowników, który nie koniecznie wiążą się z wyuczonym zawodem. Jedną z takich kompetencji jest znajomość języków obcych. Wśród studentów rdzenia OM najpowszechniejsza jest znajomość języka angielskiego (90%), po niemiecku mówi ponad 40 % a pozostałe kształtują się na następujących poziomach: francuski, hiszpański ok. 10%, rosyjski 8%, włoski 3%, **skandynawskie 1,5%** a inne 5%. Warto zauważyć, że w przypadku języków skandynawskich jest to jeden z wyższych wskaźników w Polsce (*Bilans Kapitału Ludzkiego*, 2010).
- Badanie to także umożliwia porównanie społeczności studentów pod kątem udziału w praktykach w czasie studiów. Jest to o tyle ważne dla pracodawców, gdyż świadczy o posiadaniu choć niewielkie ale cennego doświadczenia zawodowego. **Pod tym względem ponad 57% studentów rdzenia OM uczestniczyło w praktykach i stażach co jest drugim wynikiem po Warszawie.**
- Niska aktywność w programie Erasmus na tle innych ośrodków metropolitalnych, szczególnie pod kątem liczby wyjazdów na praktyki. W tym zakresie wskaźnik jest niższy nawet niż średnia krajowa!

Jakość i dopasowanie edukacji w kontekście metropolitalnego rynku pracy – instytucje szkoleniowe

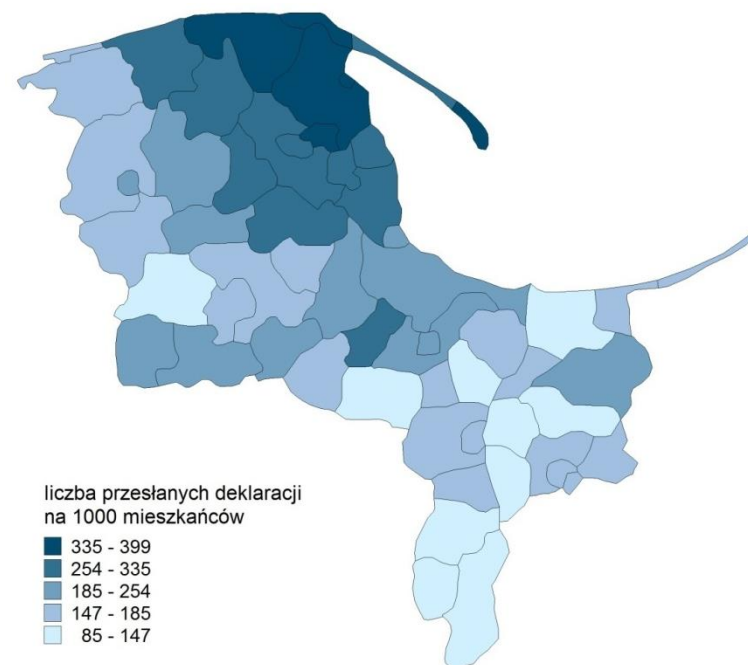
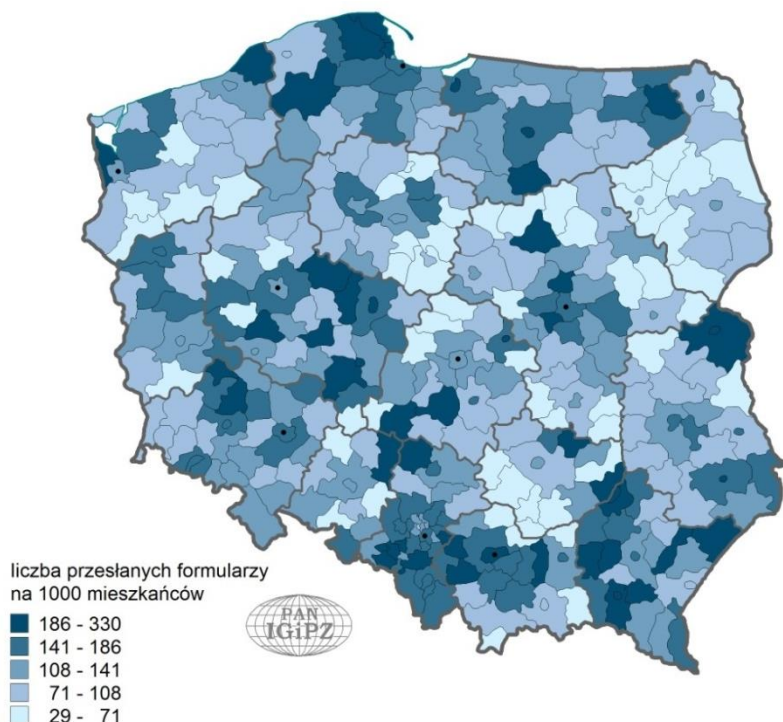
Rozmieszczenie instytucji szkoleniowych
na terenie OM

- Z prawie 450 firm szkoleniowych na terenie OM w Trójmieście funkcjonuje 68% ogółu instytucji.
- Czynnikiem wpływającym na rozwój infrastruktury kształcenia ustawicznego jest popyt: większa liczba ludności ogółem i większa gęstość zaludnienia. Również lepsze są uwarunkowania funkcjonowania analizowanych firm – lokalowe, sprzętowe oraz kadrowe.
- Rozwój Trójmiasta generuje zapotrzebowanie na dobrze wykształconych pracowników. Ogólna sytuacja gospodarcza Trójmiasta i otoczenia jest stymulatorem powstawania nowych instytucji szkoleniowych.

Jakość i dopasowanie edukacji w kontekście metropolitalnego rynku pracy – kompetencje cyfrowe

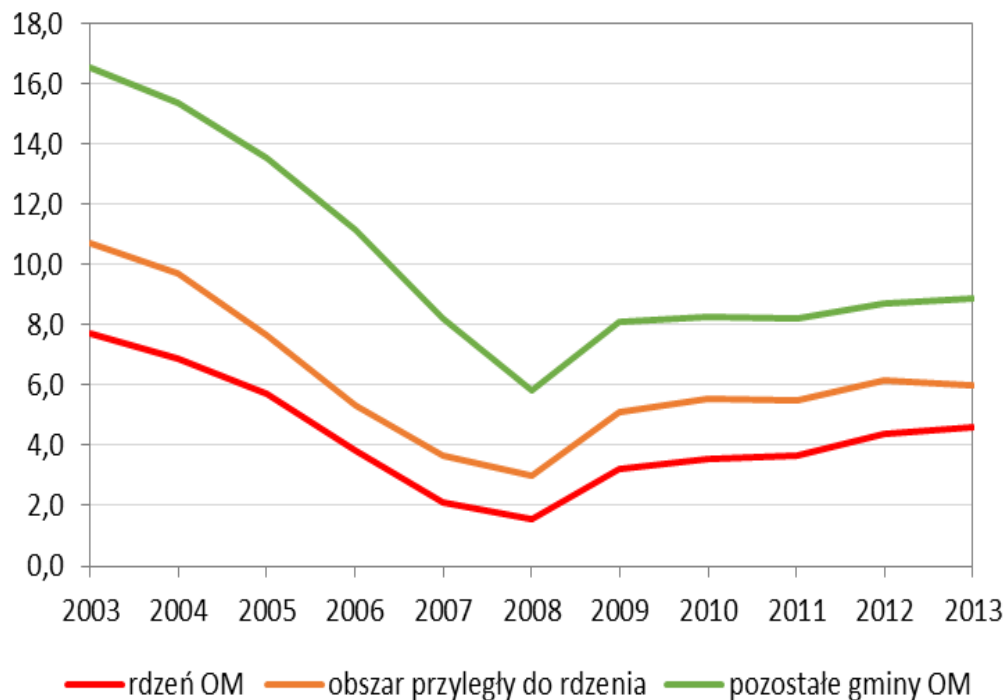

Liczba przesłanych deklaracji PIT drogą elektroniczną, 2013

Bezrobocie – struktury, przyczyny i konsekwencje

W 2013 r. na analizowanym obszarze bez pracy pozostawało 61,4 tys. osób, co stanowiło 6,3% osób w wieku produkcyjnym. Spośród bezrobotnych 44,8% stanowili mężczyźni, a 55,2% kobiety. W porównaniu z 2003 r. nastąpiła poprawa sytuacji na rynku pracy, kiedy to urzędy pracy na terenie OM zarejestrowały 102,5 tys. bezrobotnych (10,9% osób w wieku produkcyjnym).

Udział zarejestrowanych bezrobotnych w populacji ludności w wieku produkcyjnym

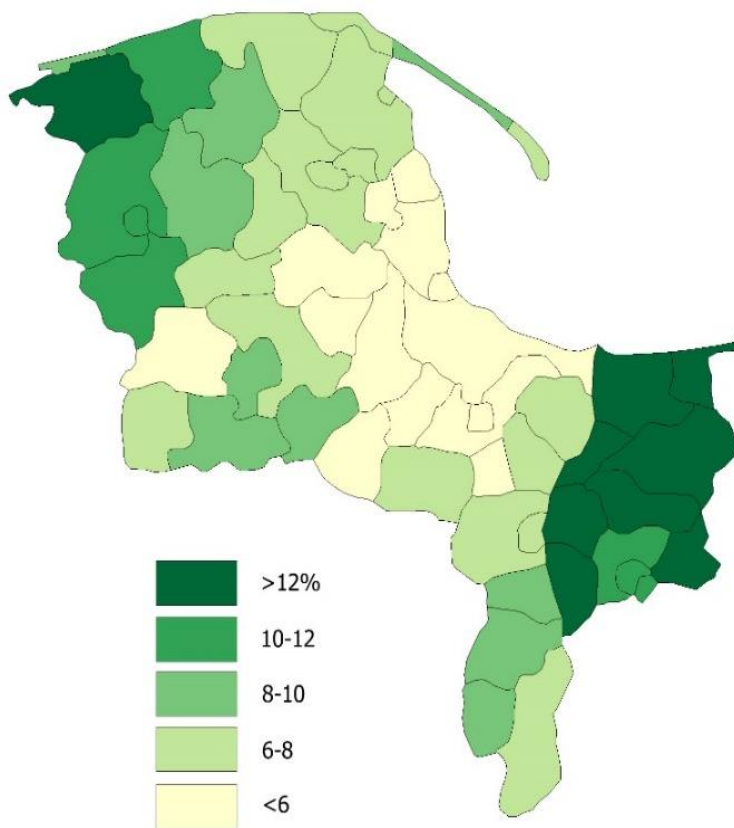

Bezrobocie – struktury, przyczyny i konsekwencje

Poważnym problemem pomorskiego rynku pracy jest długotrwałe bezrobocie. Bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy stanowią najliczniejszą grupę osób (34,8% w 2013 r.).

Struktura bezrobocia według wykształcenia od lat w zasadzie niewiele się zmienia: największy udział bezrobotnych legitymuje się wykształceniem gimnazjalnym i niższym lub zasadniczym zawodowym. W latach 2003-2013 doszło jednak do znaczącego wzrostu odsetka bezrobotnych absolwentów szkół wyższych.

W 2012 r. w województwie pomorskim najczęściej występującymi kierunkami studiów i jednocześnie o największej liczbie absolwentów były: pedagogika, zarządzanie oraz administracja. To właśnie absolwenci tych kierunków, stanowili największy odsetek bezrobotnych z wykształceniem wyższym.

Udział bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym w 2013 r.

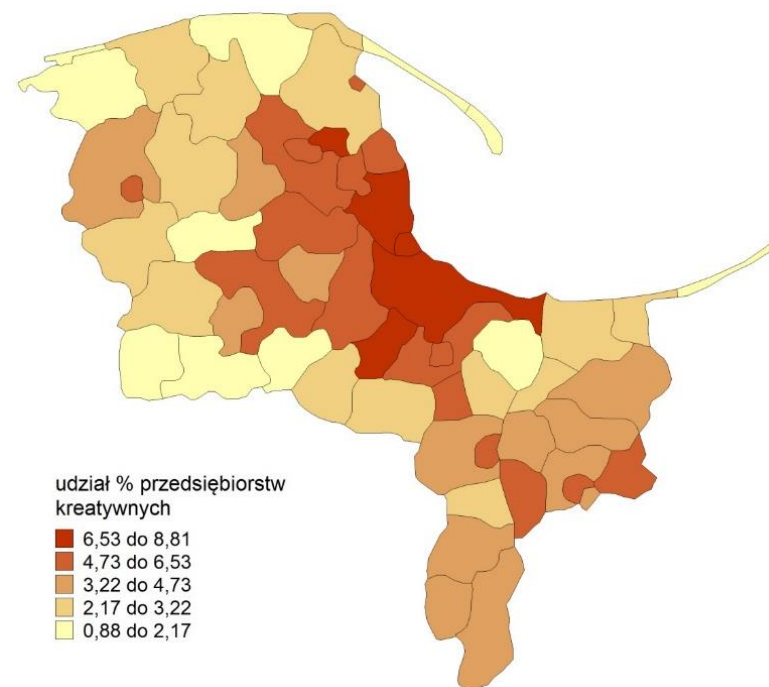
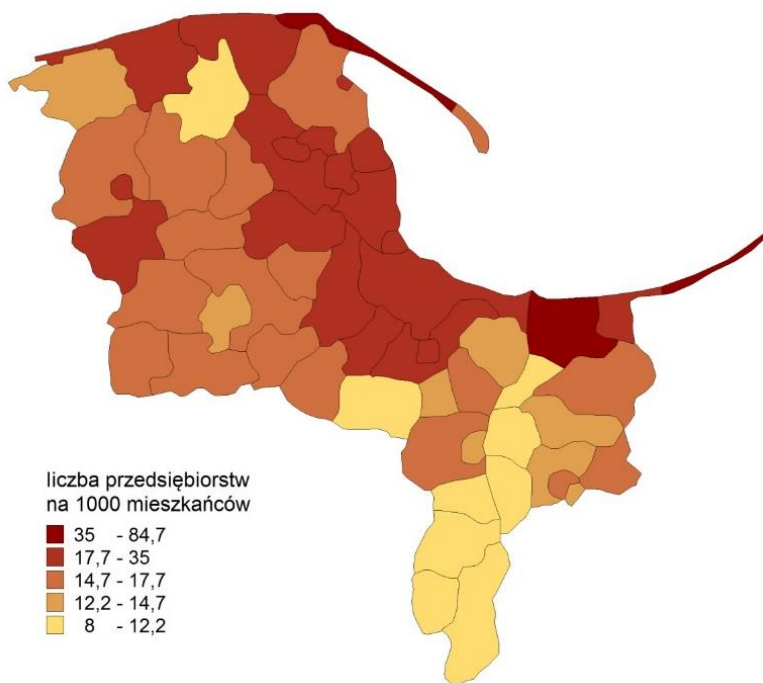

Metropolitalny rynek pracy

Na terenie OM w ciągu ostatnich 5 lat spadł udział nowych przedsiębiorstw w ogólnej liczbie wszystkich podmiotów.

Aktywność mieszkańców jest duża na tle kraju, to w porównaniu z innymi obszarami metropolitalnymi udział przedsiębiorstw kreatywnych jest niższy.

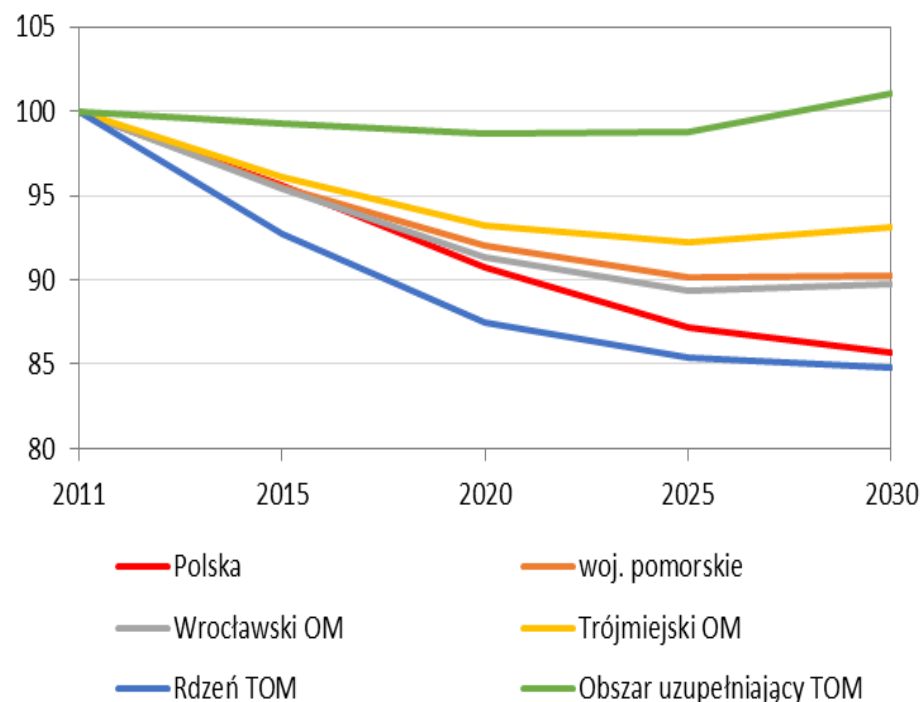

Metropolitalny rynek pracy – prognoza

- Przemiany demograficzne, które ze szczególną intensywnością zachodzą w Polsce od początku lat 90. XX w., nie osłabną w ciągu najbliższych dekad (drugie przejście demograficzne).
- **Od 2015 r. prognozowany jest dość szybki spadek liczebności zasobów pracy (tj. ludności w wieku produkcyjnym).**
- Obserwowane będzie starzenie się zasobów pracy. Spadek udziału populacji osób w wieku produkcyjnym mobilnym dotyczyć będzie wszystkich analizowanych obszarów.

Zmiany liczby ludności w wieku produkcyjnym

Metropolitalny rynek pracy

- Jednym z trendów globalnych, który coraz mocniej jest widoczny na krajowym rynku pracy jest rozwój działalności offshoringowej. Według danych ABSL (2012) samych centrów BPO i ITO jest ponad 20 w rdzeniu OM zatrudniające ponad 6 700 pracowników (wzrost o 43% w porównaniu z rokiem 2008), czy 14 centrów usług pracujących na rzecz sektora finansowego (ABSL, 2013). **Tym samym obszar Trójmiasta staje się jednym z czołowych miejsc działalności takich centrów po Warszawie, Krakowie i Wrocławiu.**

Analiza benchmarkingowa

	TOM		Wrocław		Poznań		Turku		Goteborg	
	2005	2010	2005	2010	2005	2010	2005	2010	2005	2010
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (A)	6,2	3,7	6,2	4,1	4,4	3,9	4,3	4,5	1,4	1,2
Przemysł bez budownictwa (B,D,E)	17,9	15,5	18,7	18,1	21,9	19,2	17,8	16,5	17,1	15,2
Przetwórstwo przemysłowe (C)	15,7	13,7	16,5	16,6	20,6	17,5	16,9	15,7	16,3	14,3
Budownictwo (F)	6,9	8,8	6,1	7,5	5,8	7,4	6,6	6,9	4,4	5,6
Handel hurtowy i detaliczny, transport, usługi gastronomiczne i noclegowe (G, H, I)	21,4	23,7	19,7	19,1	20,5	22,9	18,1	18,1	18,1	19,0
Informacja i komunikacja (J)	2,7	2,9	2,0	2,9	1,7	2,2	2,2	1,9	2,5	2,5
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (K)	2,5	2,7	2,1	3,0	1,6	2,0	1,2	1,3	1,1	1,2
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (L)	0,6	1,1	0,5	1,1	0,9	0,6	0,7	0,7	1,1	1,4
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, usług administracyjnych i działalność wspierająca (M,N)	4,9	6,8	6,4	6,7	5,5	6,3	6,9	8,0	8,0	8,7
Administracja publiczna, obrona narodowa, edukacja, opieka zdrowotna i pomoc społeczna (O, P, Q)	17,8	18,3	19,4	18,4	14,3	15,1	22,2	22,6	25,9	26,7
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, organizacje i zespoły eksterytorialne (R, S, T, U)	3,3	2,8	2,3	2,5	2,8	2,7	3,2	3,7	4,1	4,2

Analiza benchmarkingowa

- **Living Schools Lab** – dwuletni projekt polega na stworzeniu internetowej platformy do wzajemnej komunikacji, współpracy pomiędzy uczniami szkół podstawowych, m.in. pozwalające na uczestnictwo w jednych zajęciach uczniów z różnych szkół. Dodatkowo wzmocnienie są kompetencje cyfrowe najmłodszych internatów poprzez zachęcania do tworzeni materiałów edukacyjnych w tym np. prezentacji internetowych czy programów telewizyjnych.
- **Gothenburg Source** – celem programu jest udostępnienie w Internecie w atrakcyjne formie materiałów historycznych dotyczących miasta. Program jest skierowanych do uczniów szkół podstawowych i średnich, którzy pod opieką nauczycieli we współpracy z instytucjami kulturalnymi i historycznym przygotowują do publikacji konkretne tematy.

Living
Schools
Lab

Göteborgs
Stad

SWOT

Silne strony

- Relatywnie wysoki poziom wykształcenia mieszkańców OM.
- Zwiększający się udział osób zaczynających wcześniej edukację (od przedszkola) i kontynuujących ją dłużej (na studiach wyższych oraz kursach).
- Zróżnicowana oferta edukacyjna – wysoka różnorodność placówek szkoleniowych.
- Napływ kapitału intelektualnego – wysoki udział firm z kapitałem zagranicznym.
- Duży zasięg oddziaływania metropolitalnego rynku pracy, w tym także poza granice województwa pomorskiego (Elbąg)
- Silna pozycja gospodarcza – woj. pomorskie jako piąta gospodarka pod względem wytworzonego PKB w Polsce.
- Relatywnie wysoka jakość życia wzmocnienia atrakcyjnością położenia nadmorskiego
- Wyspecjalizowany kapitał ludzki w zakresie

Słabe strony

- Duże zróżnicowania wewnątrzregionalne w zakresie dostępności do edukacji.
- Niepełne dopasowanie kierunków kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym do metropolitalnego rynku pracy.
- Malejąca wraz z poziomem wykształcenia aktywność ekonomiczna ludności województwa pomorskiego.
- Problemy strukturalne bezrobocia - wzrost odsetka osób bezrobotnych z długoletnim stażem pracy.
- Problemy wynikające z przekształceń własnościowych w przemyśle stoczniowym.
- Niski wskaźnik zatrudnienia osób w wieku produkcyjnym
- Niewykorzystany potencjał działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją.

SWOT

Szanse

- Powszechny dostęp do ICT.
- Zwiększający się poziom motoryzacji poprawiający dostępność.
- Napływ młodych, wykształconych osób o wysokich kompetencjach.
- Rozwój silvereconomy
- Rozwój turystyki kulturowej ze szczególnym zainteresowaniem na grupy etniczne
- Rozwój transportu morskiego towarów oraz rozwój eksportu na rynki azjatyckie
- Rządowe działania wspierające rozwój szkolnictwa zawodowego
- Popularność nadmorskiego osadnictwa skutkująca przyciąganiem zarówno mieszkańców sezonowych oraz napływem osób w wieku poprodukcyjnym .
- Rozwój nowoczesnych gałęzi przemysłu
- Poprawienie dostępności transportowej na skalę krajową i międzynarodową
- Powrót polskich emigrantów wraz z doświadczeniem na innych rynkach pracy oraz kapitałem

Zagrożenia

- Drenaż mózgów – atrakcyjność zagranicznych rynków pracy będzie przyczyniała się do odpływu osób z wysokimi kwalifikacjami.
- Wzrost poziomu wykształcenia formalnego nie będzie powiązany z nabywanymi kwalifikacjami, umiejętnościami, kompetencjami społecznymi.
- Spadek poziomu przedsiębiorczości.
- Intensyfikacja procesów dezindustrializacji głównie ze względu na brak innowacyjności w tej dziedzinie oraz kapitału do wdrażania nowoczesnych technologii.
- Zmniejszająca się atrakcyjność polskiego rynku głównie ze względu na rosnące koszty pracy i obciążenia podatkowe
- Destabilizacja polityczna na rynkach azjatyckich ze szczególnym uwzględnieniem Rosji
- Brak dobrej polityki prorodzinnej i zmniejszająca się liczba młodych osób i przez to zmniejszony popyt na usługi edukacyjne

Podstawowe wyzwania

- **Sukces edukacyjny dzieci i młodzieży zależy od wielu czynników, a pierwszym z nich jest uczęszczanie dzieci do przedszkoli. Pomimo uwarunkowań osadniczych, utrudniających pełen rozwój placówek przedszkolnych w całym regionie, należy dążyć do zwiększenia liczby miejsc w przedszkolach i oddziałach przedszkolnych oraz zwiększenia odsetka dzieci uczęszczających do tych placówek na obszarach peryferyjnych, a w miastach powinien nastąpić dalszy rozwój placówek edukacyjno-przedszkolnych poprzez dywersyfikację oferty kształcenia.**
- **W celu zatrzymania najlepiej wykształconych i najaktywniejszych mieszkańców na obszarach wiejskich niezbędna jest poprawa dostępności przestrzennej tych terenów.**
- **Należy dołożyć wszelkich starań, aby oferowane kierunki kształcenia (szczególnie ponadgimnazjalny i wyższy) były jak najbardziej zbliżone do zapotrzebowania metropolitalnego rynku pracy.**
- **Malejąca aktywność ekonomiczna ludności zarówno ogółem, jak i według wykształcenia.**
- **Rynek pracy szczególnie w dziedzinie usług jest pod dużym wpływem sezonowości ze względu na letni sezon turystyczny. Warto zwrócić uwagę na możliwości przedłużenia sezonu turystycznego a także wykorzystanie zwiększonego popytu na usługi społeczne wynikające z większego użytkowania przez napływowych pracowników.**
- **Obecna sytuacja a także prognozy demograficzne wskazują na jeden z większych w Polsce populacji osób w wieku poprodukcyjnym. Będą to zarówno osoby, które funkcjonowały przez okres pracy w innych ośrodkach Polski i nie tylko ale także nowe osoby, które zdecydowały się na spędzenie swojej emerytury na terenie OM.**

Proponowane kierunki działań

- W kontekście niedopasowania kierunków kształcenia do zapotrzebowania rynku pracy należy powołać zespół/grupę/instytucję na poziomie metropolitalnym zajmującą się dokładną analizą przyszłych trendów w gospodarce i na rynku pracy – w kontekście poszukiwanych zawodów i specjalności. Pozwoli to zminimalizować efekt niedopasowania.
- W celu zapobiegania wykluczeniu poza rynek pracy konieczne są próby podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji i kompetencji osób biernych zawodowo, szczególnie tych, które posiadają wyuczony zawód (zasadnicze zawodowe i średnie zawodowe). Z jednej strony zwiększyć to wykorzystanie zasobów pracy, a z drugiej zapobiegnie utrwalaniu niekorzystnych tendencji strukturalnych. Szczególna grupa osób narażona na wykluczenie poza rynek pracy to długotrwale bezrobotni z długoletnim stażem pracy. Programy aktywizacyjne i podnoszenie kwalifikacji powinno uwzględniać bieżące zapotrzebowanie rynku pracy.
- Wspólna polityka kształcenia zawodowego opierająca się w głównym stopniu na bliskiej współpracy szkół zawodowych z pracodawcami
- Wprowadzenie wspólnej polityki ułatwiającej dostęp do żłobków i przedszkoli niezależnie od miejsca zamieszkania i pracy
- Opracowaniu programu włączenia w życie społeczno-gospodarcze zwiększającej się populacji osób w wieku poprodukcyjnym.

Perspektywa

OM3

